

ta:lekwis

Jaargang 2 / Nummer 2 - Suggesties voor discussie en extra informatie

Vraag 1 Verdieping

Alex is niet het enige dier met 'taalgevoel'. Hij had een aantal voorgangers én een beroemde concurrent. De papegaai N'Kisi kan ook erg goed praten. Hij is opgenomen in een gezin en heeft zo op dezelfde manier leren praten als mensenkinderen: door contact met de andere gezinsleden. N'Kisi kent ongeveer 700 woorden en kan spontane kleine gesprekjes voeren. Dat is nog altijd véél minder goed dan het taalvermogen van kinderen van drie!

Ook het paard Klüger Hans is beroemd om zijn taalbegrip. Hij zou getallen kunnen begrijpen en ermee kunnen rekenen. Uit onderzoek in 1907 bleek dat het paard helemaal niet kon tellen, maar op onbewuste hints van de vraagsteller lette.

Verschillende malen hebben onderzoekers geprobeerd apen (gebaren)taal aan te leren. De chimpansee Nim Chimpsky (1973 - 2000) was één van hun 'proefapen'. De langste zin die hij ooit in gebarentaal heeft gezegd was: 'give orange me give eat orange me eat orange give me eat orange give me you.' De onderzoekers die met Nim Chimpsky werkten lazen hier geen uitgebreide grammatica in.

Tot slot is ook het taalvermogen van de dolfijn Akeakamai (1976 - 2003) uitvoerig getest. Akeakamai is daar behoorlijk beroemd mee geworden: in 1983 had hij een rol als robotdolfijn in het science-fiction boek Startide Rising.

Vraag 2

Wat is dyslexie nu precies? De Nederlandse Stichting voor Dyslexie omschrijft het zo: "Dyslexie is een stoornis in het leren lezen en spellen, waarvan de oorsprong gelegen is in de gebrekkige taalontwikkeling en taalvaardigheid, die weer herleid kunnen worden op biologische factoren die erfelijk bepaald zijn."

Kortom: mensen met dyslexie hebben moeite met leren lezen en spellen. Dat komt niet doordat ze niet slim genoeg zijn, maar er zijn verschillende biologische oorzaken die ervoor zorgen dat dyslectici meer moeite hebben met taalvaardigheden als lezen en spellen. Welke biologische factoren dat zijn, is nog niet helemaal bekend. Erfelijkheid speelt een rol: als één of meer familieleden dyslectisch zijn, heb jij ook meer kans dat je dat bent. Sommige onderzoekers denken dat dyslexie ook samenhangt met de ontwikkeling van de hersenen, het gehoor of de ogen.

Tip voor profielwerkstuk 1

Welke verklaringen zijn er voor dyslexie? Welke vind je het meest geloofwaardig?

Dyslexie houdt je je leven lang. Het gaat dus ook niet over als je ouder wordt. Dyslectici kunnen door veel te trainen en te oefenen soms wel beter leren omgaan met hun problemen.

Tip voor profielwerkstuk 2

Wat zijn de symptomen van dyslexie? Waar hebben dyslectici het meeste last van? Hoe is het om dyslexie te hebben? Je kunt deze vragen bijvoorbeeld beantwoorden door dyslectici in je omgeving te interviewen.

Extra

Er is veel interessant materiaal over dyslexie. Wil je meer weten? Lees/bekijk dan één of meer van deze tips:

- Bekijk het videofragment 'dyslexie' (ca. 25 minuten).
<http://noorderlicht.vpro.nl/afleveringen/3339152/items/3404293/>
- Lees de presentatie van de hoogleraar Frank Wijnen, die veel onderzoek heeft gedaan naar dyslexie.
<http://www.let.uu.nl/~Frank.Wijnen/personal/oratie/>
- Bekijk de (grappige) reclame die de SIRE heeft gemaakt over dyslexie.
http://www.sire.nl/uploads/tx_eucampagnes/2001_dyslexie.wmv
- Een uitleg over dyslexie is ook te vinden in het dossier van het Klokhuis:
http://www.hetklokhuis.nl/lees/dossiers/read/dossier_pagina.cfm?did=CEA3F580%2D001E%2D438F%2DB4774FE2685CC99B&pnr=1

Vraag 3 Verdieping

De Troonrede is al heel oud. Je kunt door alle Troonredes te lezen vanaf het begin tot nu dan ook goed zien hoe het Nederlands in al die jaren is veranderd.

De inhoud van de Troonrede is door de tijd heen ook behoorlijk veranderd. Vóór 1848 bevatte de Troonrede ook vaak een verlag van de persoonlijke ontwikkelingen in het leven van de Koning. Vanaf 1848 bepaalt de regering wat er in de Troonrede staat. De Minister-President schrijft de tekst, maar vanaf 1987 schrijven er ook neerlandici mee. De laatste jaren wordt er regelmatig een oproep gedaan om de tekst eenvoudiger te maken. De wereldomroep vertaalt elk jaar de Troonrede naar begrijpelijk Nederlands.

<http://www.wereldomroep.nl/actua/nl/nederlandsepolitiek/180907alternatietroonrede>

Discussie

Vergelijk deze tekst eens met de tekst die Koningin Beatrix voorlas:
http://prinsjesdag.minfin.nl/prinsjesdag2007_nl/tekst_troonrede.php
Welke tekst vind je beter? Waarom?

Verdieping

De kortste troonrede komt uit 1886 en was maar 147 woorden lang. Een van de langste troonredes is die van 1945, toen na de bevrijding koningin Wilhelmina 2766 woorden gebruikte. De troonrede is nu ook steeds rond de 2000 woorden lang.

Discussie

Vind je dat te lang? Waarom? Wat zou er geschrapt moeten worden? Of moet er juist iets bij?